

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Autoreferát disertační práce

**Prožívání psychoterapeutů v průběhu
psychoterapeutického sezení s depresivním klientem:
zakotvená teorie**

*Therapists' in-session experiences with a depressive client: A
grounded theory.*

MUDr. Jan Roubal

2014

1

Doktorský studijní program psychologie

Univerzita Karlova v Praze

Obor: Lékařská psychologie a psychopatologie

Předseda oborové rady: Prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.

Školící pracoviště: Psychiatrická klinika 1. lékařská fakulta

Školitel: Doc. RNDr. Petr Bob, Ph.D.

Obsah

Abstrakt (česky)	3
Abstract (in English)	4
1. Úvod	5
2. Cíle práce a výzkumná otázka	6
3. Materiál a metodika	7
4. Výsledky	9
5. Diskuse	10
6. Závěry	11
7. Použitá literatura	12
Seznam původních publikací	29

Abstrakt (česky)

Vymezení cílů práce: Dosavadní výzkumné studie zaměřené obecně na interpersonální reakce na depresivního člověka dokládají dva základní druhy reakcí: indukce depresivní nálady a odmítání depresivního člověka. Relativně málo výzkumných studií se však zabývá specificky tématem vlastního prožívání psychoterapeutů při psychoterapii depresivních klientů, přestože práce s depresivními klienty představuje významnou zátěž pro psychoterapeuty samotné. Presentovaná studie detailně zkoumá, jak psychoterapeuti prožívají psychoterapeutické sezení s klientem, který je aktuálně depresivní, a předkládá procesuální teoretický model zkoumaného jevu.

Výzkumná metoda: Data byla získána z individuálních rozhovorů a ohniskových skupin se 30-ti psychoterapeuty různých psychoterapeutických orientací. Detailně bylo posléze analyzováno 22 popisů konkrétních událostí v průběhu psychoterapeutického sezení. Pro analýzu byla použita kvalitativní metoda zakotvené teorie.

Výsledky: Prožívání psychoterapeutů bylo konceptualizováno jako Prožitková oscilace mezi sdílením depresivního prožitku s klientem a oddalováním se od něj. Vývoj této oscilace v průběhu psychoterapeutického sezení zachycuje výsledný teoretický model Trajektorie spoluprožívání deprese, který rozlišuje šest fází: 1. Sdílení depresivní zkušenosti, 2. Obrat k sobě, 3. Snaha o změnu symptomů, 4. Vzdalování se od depresivního prožitku, 5. Obrat ke klientovi, 6. Zaměření na vztah.

Závěr: Výsledný model lze použít k uspořádání nálezů dosavadní výzkumné i teoretické literatury na dané téma. Různé emoční reakce terapeutů na depresivní klienty umožňuje uspořádat do koherentního procesového modelu, pomocí kterého lze sledovat proměny prožitků psychoterapeutů, pojmenovávat vztahy mezi různými prožitky a dávat je do souvislosti s mikroprocesy odehrávajícími se v průběhu psychoterapeutického sezení.

Klíčová slova: deprese, psychoterapie, prožitek terapeuta, protipřenos, kvalitativní výzkum, zakotvená teorie

Abstract (in English)

Objective: Empirical literature on the interpersonal reactions elicited by exposure to a depressed individual identified two basic reactions: depressed mood induction and rejection of the depressed person. Relatively not many empirical studies are devoted to the topic of therapists' own experiences when working with depressive clients, although working with depressive clients burdens therapists themselves significantly. This study explores how therapists experience psychotherapy sessions with a currently depressive client and presents a processual theoretical model of the researched phenomenon.

Method: Individual and focus group interviews were conducted with 30 therapists of various theoretical orientations, yielding a set of 22 in-session event descriptions. The grounded theory method was used as a methodological framework for the analysis.

Results: The therapists' experience was conceptualized as Experiential oscillation between gravitating towards a client's depressive experience and moving away from it. It's evolution over the course of a session is depicted by a model of Depression Co-experiencing Trajectory with six phases: 1. Sharing depressive experience, 2. Turning to oneself, 3. Striving for symptom change, 4. Distancing from depressive experience, 5. Turning to a client, 6. Focusing on relationship.

Conclusions: The resultant model can be used to organize existing empirical and theoretical literature on the topic by interconnecting different therapists' emotional responses within a coherent process model, which allows to track the changes in therapists' experiences, to name the relations between them and to connect them with the therapy's in-session micro-processes.

Key words: depression, psychotherapy, experience of therapist, countertransference, qualitative research, grounded theory

1. Úvod

Různé interpersonální teorie deprese částečně shrnují uvažování psychoterapeutů ohledně tématu, jak psychoterapeuti svými prožitky reagují na depresivního klienta, nicméně výzkumů zkoumajících dynamiku interpersonálně spoluutvářené depresivní situace je málo a nezachází příliš do detailů. Dosavadní výzkumy se omezují na to, že vyjmenovávají prožitky terapeutů s depresivními klienty a někdy je srovnávají s reakcemi na klienty s jinými diagnózami, např. hraničními nebo schizofrenními (Boswell & Murray, 1981; Brody & Farber, 1996; McIntyre & Schwartz, 1998). Existuje také nedostatek studií, které by rozlišovaly dlouhodobý vliv od přímého ovlivnění v průběhu sezení. Některé studie sice zkoumaly terapeutovy prožitky v průběhu sezení obecně (např. Deutsch, 1984; Howard, Orlinsky & Hill, 1969; Williams, Polster, Grizzard, Rockenbaugh & Judge, 2003), avšak nezabývaly se specificky terapií deprese. Vystává tedy potřeba oblast prožitků terapeutů při psychoterapii depresivních klientů podrobovat dalšímu výzkumu. Hayes a Gelso (2001) v klinicky zaměřené syntéze výzkumných zjištění souvisejících s protipřenosem konstatují, že další výzkum musí být zaměřen na lepší porozumění tomu, jak psychoterapeuti mohou používat protipřenos k posílení terapeutického procesu. Podobně Najavits (2000) ve svém důkladném přehledu výzkumných studií emocí a protipřenosu terapeutů navrhuje, aby se další výzkum zabýval terapeutovými emocemi jako klinickým fenoménem, který se zákonitě objevuje v každodenní praxi terapeutů. V souvislosti s psychoterapií depresivních klientů pak Gurtman (1986) vyzývá k systematickému zkoumání těch interakcí, při kterých dochází k odmítání depresivního člověka ostatními.

Deprese je multifaktoriálně podmíněný mechanismus, při jehož vzniku a udržování hrají roli endogenní, vývojové, reaktivní i somatické faktory (Rahn & Mahnkopf, 2000). Práce se zaměřuje na interpersonální složku přispívající k rozvoji a udržování depresivního stavu. Interpersonální perspektiva různých teoretických pohledů na depresi je různá podle jejich odlišných teoretických východisek. Jako společný rys zřetelně vystupuje fenomén bludného kruhu deprese. Pro komplexní zachycení tohoto fenoménu je v práci popsán pohled pěti často používaných a výzkumně

ověřovaných psychoterapeutických přístupů při psychoterapii deprese (dynamická psychoterapie; kognitivně behaviorální terapie; interpersonální psychoterapie; na emoce zaměřená terapie; systemická rodinná terapie). Následně je podrobně rozpracován přístup gestalt terapie, který slouží jako senzitivizující koncept pro prezentovanou výzkumnou studii a díky svému interpersonálně procesovému zaměření je zvláště vhodný pro konceptuální uchopení prožitku terapeutů při psychoterapii depresivních klientů.

2. Cíle práce a výzkumná otázka

Koekkoek, van Meijel a Hutschemaekers (2006) ve svém důkladném přehledu relevantní literatury zjistili, že klienti s chronickou depresí jsou klinickými pracovníky považováni za jeden z hlavních typů „obtížných klientů“ pro své vyžadující, nárokové, sebedestruktivní a závislé chování. Je to právě bezmocnost a beznaděj depresivních klientů, která v jejich terapeutech aktivuje silné negativní reakce (Levenson, 2013). Terapeuti mohou být potom tak pohlceni svými negativními emocemi a vnímat se jako bezmocní, že to u nich následně vytváří pochyby o tom, jestli se vůbec pro tuto profesi hodí (v případě začínajících terapeutů), nebo se stávají cynickými a jsou zklamáni z vlastní nedostatečné efektivity (v případě zkušených profesionálů) (Wolf, Goldfried & Muran, 2013). Depresivní klienti mají významně stresující vliv na své terapeuty (Deutsch, 1984) a podle hodnocení terapeutů také nejvíce vzbuzují v terapeutech jejich vlastní pocity deprese (Brody & Farber, 1996).

Cíl prezentované výzkumné studie je v souladu s doporučením Norcross a Wampolda (2011, s. 425), kteří v závěru knihy shrnující výzkumy různých aspektů psychoterapeutického vztahu zdůrazňují, jak je důležité „rozplétat elementy, kterými do vztahu přispívá klient a kterými terapeut“.

Prezentovaná studie se zaměřuje na méně prozkoumané proměnné na straně terapeuta, konkrétně na to jak psychoterapeuti svými prožitky reagují na depresivního klienta. Formulování výzkumné otázky v kvalitativním výzkumu umožňuje identifikovat fenomén, který bude zkoumán, a vytváří perspektivu, ze které se bude ke zkoumanému fenoménu přistupovat. Znění otázky se postupně v průběhu výzkumu v interakci s daty upřeshňovalo, až

ke specifickému zaměření na prožitek psychoterapeutů přímo v průběhu terapeutického sezení s klientem, který je aktuálně depresivní. Další vymezení výzkumné otázky se týkalo obsahu prožitků, zkoumáno bylo cíleně působení klientovy deprese, ty prožitky terapeutů, které sami terapeuti připisovali klientovu aktuálnímu depresivnímu stavu při psychoterapeutickém sezení. Výsledná výzkumná otázka zněla: Jak terapeuti prožívají psychoterapeutické sezení s aktuálně depresivním klientem?

3. Materiál a metodika

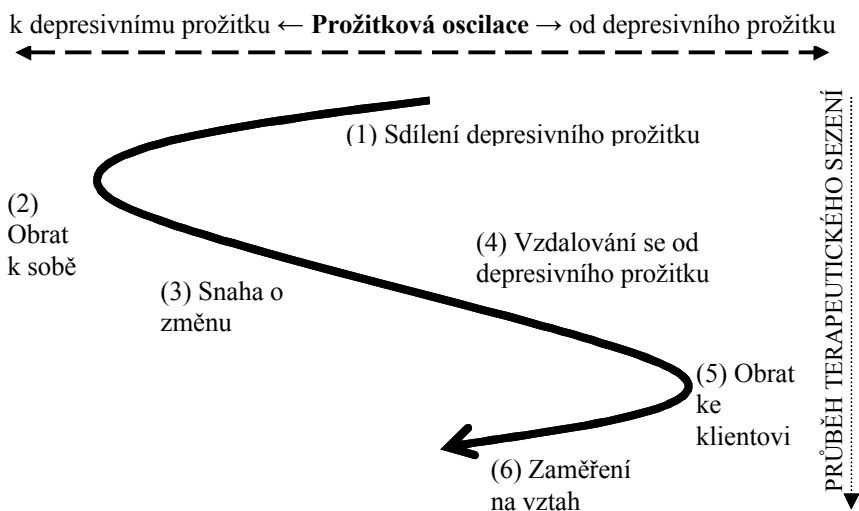
Vzhledem k explorativnímu charakteru výzkumné otázky byla jako adekvátní zvolena kvalitativní metodologie, která je vhodná zejména v případě, kdy je cílem odhalit podstatu zkušeností dané osoby a získat o zkoumaném jevu detailnější informace. Při výběru konkrétního přístupu kvalitativní výzkumné metodologie by se nabízelo použití metody fenomenologické analýzy (např. Smith, Flowers & Larkin, 2009), která je určena pro zkoumání žité zkušenosti. Cílem studie nicméně bylo nejen zmapovat různé druhy zkušenosti psychoterapeutů při práci s depresivními klienty, ale navíc porozumět zákonitostem mikroprocesů, které se při takovém sezení v interpersonálním prostoru odehrávají (se zaměřením na proměnné na straně terapeuta). Proto byla upřednostněna metoda zakotvené teorie, která umožňuje zachytit procesuální aspekty zkoumaného fenoménu a na základě dat konstruuje teoretický koncept, s jehož pomocí je možné zkoumaný proces detailněji popsat a porozumět mu. Teorie takto zakotvená v datech je induktivně odvozená z výzkumu jevu, přičemž údaje o výzkumu jevu se v procesu výzkumu systematicky shromažďují a analyzují. Proces vytváření dat, jejich analýza a tvorba teorie jsou v pojetí metody zakotvené teorie vzájemně se prolínající procesy. Při použití metody zakotvené teorie během sběru dat současně probíhá jejich analýza. Pro tvorbu dat byla použita metoda kvalitativní analýzy vybavovaných událostí (qualitative analysis of recalled events) doporučovaná Hillovou a Knoxovou (2009) pro zkoumání terapeutického vztahu. Data byla získána z individuálních rozhovorů a ohniskových skupin se 30-ti psychoterapeuty

různých psychoterapeutických orientací. Detailně bylo posléze analyzováno 22 popisů konkrétních událostí v průběhu psychoterapeutického sezení. Výzkumný proces zahrnoval 7 fází: 1. Sebereflexe výzkumníka; 2. Vedení individuálních rozhovorů a formulování předběžného ústředního konceptu; 3. Vedení ohniskových skupin a vypracování kategorií; 4. Vytvoření modifikovaného paradigmatu pro axiální kódování a reanalýza dat; 5. Vytvoření sekvenčního modelu a hledání procesových variant; 6. Validizace modelu pomocí teoretického vzorkování; 7. Validizace modelu auditorem.

4. Výsledky

Prožívání psychoterapeutů bylo v prezentované studii konceptualizováno jako *Prožitková oscilace* mezi sdílením depresivního prožitku s klientem a oddalováním se od něj. Terapeuti byli neustále vtahováni do toho, aby se identifikovali s prožitkem depresivního klienta, a zároveň odpuzováni, aby zaujali polaritní prožitkovou pozici vůči klientovi. Aktuální prožitkový pohyb na jednu či druhou stranu závisel na způsobu, kterým terapeuti aktivně toto působení zvládali. Proces terapeutovy *Prožitkové oscilace* mezi dvěma póly se postupně rozvíjel v průběhu terapeutického sezení. Bylo možné rozlišit jednotlivé fáze této trajektorie a jejich typickou sekvenci v podobě výsledného teoretického modelu *Trajektorie spoluprožívání deprese*, který rozlišuje šest fází: 1. Sdílení depresivní zkušenosti, 2. Obrat k sobě, 3. Snaha o změnu, 4. Vzdalování se od depresivního prožitku, 5. Obrat ke klientovi, 6. Zaměření na vztah.

Trajektorie spoluprožívání deprese:

5. Diskuse

Empirická literatura ukazuje, že prožitkový pohyb směrem k depresivnímu člověku a od něj je již dlouho klinicky pozorovaným a také empiricky zkoumaným fenoménem. Coyne (1976b) zkoumal interpersonální reakce vyvolané přítomností depresivního člověka a identifikoval dvě základní reakce: indukci depresivní nálady a odmítnutí depresivního člověka. Tyto tendence jsou v prezentovaném výzkumu také identifikovány jako kategorie *Sdílení depresivního prožitku* a *Vzdalování se od depresivního prožitku*. Závěry studie je možné také dávat do souvislosti s teoretickou perspektivou terapie zaměřené na emoce (Elliott a kol., 2003; Greenberg a kol., 1993), která rozlišuje mezi primární adaptivní emocí a sekundární reaktivní emocí. *Vtahování do depresivního prožitku* je možné vidět jako primární bezprostřední, přímou a nenaučenou emocionální odpověď na situaci, kdežto *Odpuzování od depresivního prožitku* lze nahlížet jako sekundární reakci na primární emoční odpověď. Na základě této emoční teorie Elliott (2013) popisuje různé terapeutovy negativní prožitky a klasifikuje „známky obtíží v terapeutické alianci“ (*alliance difficulty markers*), které dobře korespondují se zjištěními prezentované studie. Prezentovaný teoretický model *Trajektorie spoluprožívání deprese* doplňuje dosavadní výzkumné nálezy zabývající prožíváním terapeutů při práci s depresivními klienty tím, že propojuje terapeutovy různé emoční odpovědi do koherentního procesového modelu, který dovoluje sledovat změny prožitků terapeuta, pojmenovávat vztahy mezi nimi a dávat je do souvislosti s mikroprocesy v průběhu terapeutického sezení. Pro další výzkum lze jako vhodný přístup navrhnout metodu *Task analysis procedure* (Greenberg, 2007), při které by *Trajektorie spoluprožívání deprese* mohla sloužit jako první fáze této metody zaměřená o objevení a vybudování teoretického modelu (*discovery oriented model building phase*). Obecný model *Trajektorie spoluprožívání deprese* by pak mohl být validizován a bylo by možné ho rozvinout směrem k detailnějšímu popisu procesů změny v průběhu sezení nahlížených z perspektivy terapeuta prožitku. Jako poslední krok by bylo možné uvést do souvislosti proces a výsledek terapie, aby bylo zřetelné, jak terapeutův vlastní prožitek a jeho zvládnání ovlivňuje efektivitu léčby klientovy deprese. Procesový model a

event. též kvantitativní nástroj, který by byl výsledkem takovéto komplexní studie, by potom mohl mít i obecnější implikace a mohl by být používán pro zkoumání a popis prožitků terapeutů také s jinými než depresivními populacemi klientů.

6. Závěry

Jak zjistili McIntyre & Schwartz (1998) ve svém výzkumu, terapeutovo uvědomění si protipřenosu může být důležité pro pozitivní výsledek terapie. Hill & Knox (2009) na základě přehledu teorií o propracovávání terapeutického vztahu a relevantní empirické literatury obecně konstatují, že propracovávání terapeutického vztahu pomáhá vyjádřit a přijmout pocity, vyřešit problémy, posílit vztah a přenést to, co se klient naučí i do jiných vztahů mimo terapii. V případě prezentované studie se to týká přímo terapeutových pocitů zde a nyní s depresivním klientem. Je možné předpokládat, že terapeutovo dobré zvládnání vlastních emocí v průběhu terapeutického sezení se následně odráží v pozitivní alianci definované jako „vzájemný a dynamický proces průběžné spolupráce“ (Muran & Hunger, 2013, s. 24), která je následně předpokladem pozitivního výsledku terapie (Horvath & Symonds, 1991). Tento závěr podporuje také nepřímá evidence Rosenbergera a Hayese (2002) toho, že způsoby jak terapeut zvládá vlastní protipřenos, souvisí s tím, jak klient vnímá kvalitu pracovní aliance. Nadále však, jak také tvrdí Gelso a Hayes (2007), je potřeba další výzkum ke zkoumání komplexních a subtilních způsobů jak terapeutovy schopnosti zvládat svůj protipřenos zprostředkují vztah mezi protipřenosem a výsledkem terapie. Prezentovaná studie dílčím způsobem na tuto potřebu odpovídá.

7. Použitá literatura

- Abba, N., Chadwick, P., & Stevenson, C. (2008). Responding mindfully to distressing psychosis: A grounded theory analysis. *Psychotherapy Research, 18*(1), 77-87.
- Abela, J. R. Z., Zuroff, D. C., Ho, M. R., Adams, P., & Hankin, B. L. (2006). Excessive Reassurance Seeking, Hassles, and Depressive Symptoms in Children of Affectively Ill Parents: A Multiwave Longitudinal Study. *Journal of Abnormal Child Psychology, 34*, 171-178.
- Anderson, H. (1997). *Conversation, language, and possibilities: A postmodern approach to therapy*. New York, NY: Basic Books.
- APA Ethical Guideline Research [staženo 8.3. 2013 z http://www.sandplay.org/pdf/APA_Ethical_Guidelines_for_Research.pdf]
- Baalen, D. (1999). *Gestalt diagnosis*. Oslo: Norsk Gestaltinstitutt.
- Balcar, K. (2003). Rozměry deprese, přednáška na 4. dni logoterapie a existenciální analýzy. [<http://www.volny.cz/slea/logoden2003.html>]
- Barber, P. (2008). Qualitative research. In P. Brownell (Ed.), *Handbook for Theory, Research, and Practice in Gestalt Therapy (37-63)*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Barron, J. W. (1998). *Making Diagnosis Meaningful: Enhancing Evaluation and Treatment of Psychological Disorders*. Washington DC: American Psychological Association.
- Bartuska, H., Buchsbaumer, M., Mehta, G., Pawlowsky, G., & Wiesenagrotzki, S. (Eds.), (2008). *Psychotherapeutic diagnostics*. New York, Wien: Springer.
- Benazon, N. R. & Coyne, J. C. (2000). Living with a Depressed Spouse. *Journal of Family Psychology, 14*(1), 71-79.
- Beran, J. (2001). Psychoterapie a duševní hygiena. In: J. Raboch, & P. Zvolský (Eds.), *Psychiatrie, (468-487)*. Praha, Galén.
- Beutler, L. E., Engle, D., & Shoham-Salomon, V. (1991). University of Arizona: Searching for differential treatments. In: L. E. Beutler, & E. Larry (Eds.), *Psychotherapy research: An international review of programmatic studies (90-97)*. Washington D. C.: American Psychological Association.
- Binswanger, L. (1960). *Melancholie und Manie*. Neske: Pfullingen. (it. trans. *Melanconia e mania*, Bollati Boringhieri, Torino, 2006).
- Blanck, G., & Blanck, R. (1992). *Ego-psychologie, teorie a praxe*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.

- Blatt, S. J. (2004). *Experiences of depression: Theoretical, clinical, and research perspectives*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Blatt, S. J., & Homann, E. (1992). Parent-child interaction in the etiology of dependent and self-critical depression. *Clinical Psychology Review*, 12, 47-91.
- Blatt, S. J., Zuroff, D. C., Hawley, L. L. & Auerbach, J. S. (2010). Predictors of sustained therapeutic change. *Psychotherapy Research*. 20(1), 37-54.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss. Volume III. Loss. Sadness and Depression*. London: The Hogarth Press.
- Bondy, B. (2003). Pathophysiology of depression and mechanisms of treatment. *Dialogues in clinical neuroscience*, 4, 7-20.
- Bookwala, J., & Schulz, R. (1996). Spousal Similarity in Subjective Well-Being: The Cardiovascular Health Study. *Psychology and Aging*, 11, 582-590.
- Borgna, E. (1988). *I conflitti del conoscere*. Milano: Feltrinelli.
- Borgna, E. (2008). *Nei luoghi perduti della follia*. Milano: Feltrinelli.
- Boswell, P. C., & Murray, E. J. (1981). Depression, schizophrenia and social attraction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 49(5), 641-647.
- Bowen, G. A. (2006). Grounded Theory and Sensitizing Concepts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(3), Article 2.
- Bowman, C. E., & Nevis, E. (2005). The history and development of gestalt therapy. In A. L. Woldt, & S. M. Toman (Eds.), *Gestalt Therapy. History, Theory, and Practice (3-20)*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Brody, E. M., & Farber, B. A. (1996). The effects of therapist experience and patient diagnosis on countertransference. *Psychotherapy*, 33(3), 372-380.
- Brownell, P. (2010). *Gestalt Therapy. A Guide to Contemporary Practice*. New York: Springer.
- Buber, M. (1969). *Já a ty*. Praha: Mladá fronta.
- Burchill, S. A. L., & Stiles, W. B. (1988). Interactions of Depressed College Students With Their Rommates: Not Necessary Negative. *Journal of Personality and Social Psychology*. 55, 410-419.
- Burley, T. & kol. (2004). *Gestalt Therapy and Schizophrenia – Why and How*. Prague: Paper presented at The Sixth European Conference of European Association for Gestalt Therapy.
- Byrne, M. (2001). Grounded theory as a qualitative research methodology. *Association of Operating Room Nurses. AORN Journal*, 73, 6.
- Cain, N. R. (2000). Psychotherapists with personal histories of psychiatric hospitalization: Countertransference in wounded healers. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 24(1), 22-28.
- Callieri, B. (2001). *Quando vince l'ombra. Problemi di psicopatologia clinica*. Roma: EUR.

- Cancrini, L. (2006). *L'oceano borderline*. Milano: Raffaello Cortina Editore.
- Carlock, C. J., Glaus, K. H. & Shaw, C. A. (1992). The Alcoholic: A Gestalt View. In E. C. Nevis (Ed.), *Gestalt Therapy*. New York: Perspectives and Applications, Gardner Press.
- Castonguay, L. G., Boswell, J. F., Constantino, M. J., Goldfried, M. R., & Hill, C. E. (2010). Training implications of harmful effects of psychological treatments. *American Psychologist*, 65, 34-49.
- Cavaleri, P. (2007). *Vivere con l'altro*. Roma: Città Nuova.
- Clemmens, M. C. (2005a). Gestalt approaches to substance use/abuse/dependency. In A. L. Woldt, & S. M. Toman (Eds.), *Gestalt Therapy. History, Theory, and Practice (279–300)*. London, Thousand Oaks: Sage Publications.
- Clemmens, M. C. (2005b). *Getting Beyond Sobriety: Clinical Approaches to Long-Term Recovery*. Hillside, New York: Analytic Press.
- Cohen, A. (2002). Gestalt Therapy and Post-Traumatic Stress Disorder: The Potential and Its (Lack of) Fulfilment. *Gestalt!*, 6, 1.
- Cook, D. A. (2000). Gestalt treatment of adolescent females with depressive symptoms: A treatment outcome study. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences & Engineering*, 8-B, s. 4210.
- Coyne, J. C. (1976a). Depression and the response of others. *Journal of Abnormal Psychology*, 85, 186-193.
- Coyne, J. C. (1976b). Toward an interactional description of depression. *Psychiatry*, 39, 28-40.
- Coyne, J. C., Kessler, R. C., Tal, M., Turnbull, J., Wortman, C. B., & Creden, J. F. (1987). Living with a depressed person. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 347-352.
- Cross, D. G., Sheehan, P. W. & Khan, J. A. (1982). Short- and long-term follow-up of clients receiving insight-oriented therapy and behavior therapy. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50, 103-112.
- Čeveliček, M., Hytych, R. & Roubal, J. (2013). Představení vybraných modelů psychoterapeutické formulace případu. *Československá Psychologie*, 57(5), 447-460.
- Čeveliček, M., Roubal, J. & Hytych, R. (2014). Využití formulace případu ve výuce a výcviku psychoterapie. *Psychoterapie*, 8(1), 44-54.
- D'Angelo, P. (2011). *Estetica*. Roma-Bari: Laterza.
- Desideri, F. (2011). *La percezione riflessa*. Milano: Raffaello Cortina Editore.
- Delisle, G. (1991). A Gestalt perspective of personality disorder. *British Gestalt Journal*, 1(1), 42–50.
- Deutsch, C. J. (1984). Self-reported sources of stress among psychotherapists. *Professional Psychology: Research and Practice*, 15(6), 833-845.

- Dorner, K., & Plog, U. (1999). *Bláznit je lidské*. Praha: Grada.
- Dreitzel, H.P. (2010). *Gestalt and process. Clinical diagnosis in Gestalt therapy*. A field guide, Berlin, EHP Verlag Andreas Kohlhage, Begisch Gladbach.
- Elliott, R. (2013). Therapist negative reactions: A person-centered and experiential psychotherapy perspective. In A. W. Wolf, M. R. Goldfried & J. C. Muran (Eds.), *Transforming negative reactions to clients. From frustration to compassion* (pp. 69-90). Washington, DC: American Psychological Association.
- Elliott, R., Greenberg, L. S., & Lietaer, G. (2004). Research on Experiential Psychotherapies. In M. J. Lambert (Ed.), *Bergin and Garfield's Handbook of Psychotherapy and Behavior Change* (493-540). New York: John Wiley and sons.
- Elliott, R., Watson, J. C., Goldman, R. N., & Greenberg, L. S. (2003). *Learning emotion-focused therapy: The process-experiential approach to change*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Evans, K., & Gilbert, M. (2005). *An introduction to integrative psychotherapy*. Houndmills and New York: Palgrave Macmillan.
- Figley, C. R. (2002). Compassion fatigue: Psychotherapists' chronic lack of self care. *Journal of Clinical Psychology*, 58(11), 1433-1441.
- Finlay, L., & Evans, K. (2009). *Relational-centered research for psychotherapists: Exploring meanings and experience*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Francesetti, G. (2008). *Panic Attacks and Postmodernity – Gestalt Therapy: Between Clinical and Social Perspectives*. New York: Gestalt Journal Press.
- Francesetti, G., & Gecele, M. (2009). A Gestalt therapy perspective on psychopathology and diagnosis. *British Gestalt Journal*, 18(2), 5-20.
- Francesetti, G., & Gecele, M. (2011). *L'altro irraggiungibile. La psicoterapia della Gestalt con le esperienze depressive*. Milano: FrancoAngeli.
- Francesetti G., Gecele M., Roubal J. (2013). *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact*. Milano: FrancoAngeli.
- Francesetti, G., & Roubal, J. (2013). Gestalt therapy approach to depressive experiences. In G. Francesetti, M. Gecele & J. Roubal (Eds.), *Gestalt therapy in clinical practice: From psychopathology to the aesthetics of contact* (pp. 433-494). Milano: Franco Angeli.
- Francesetti, G., Gecele, M., & Roubal, J. (2013). Gestalt Therapy Approach to Psychopathology. In G. Francesetti, M. Gecele, & J. Roubal (Eds.), *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact* (59 - 76), 1. vydání. Milano: FrancoAngeli.
- Freud, S. (1917). Trauer Und Melancholie. *Int. Z. Psychoanal.*, 4(6), 288-301.
- Fuhr, R., Sreckovic, M., & Gremmler-Fuhr, M. (2000). Diagnostics in Gestalt therapy. *Gestalt Review*, 4(3), 237-252.

- Fürst, A. (2003). Psychofarmakoterapie, psychoterapie a jejich kombinace. *Praktický lékař*, 5, 273-277.
- Gabbard, G. O. (1997). Dynamic Therapy in the Decade of the Brain. *Connecticut Medicine*, 61(9), 537-542.
- Gabbard, G. O. (1999). *Countertransference issues in psychiatric treatment*. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Gabbard, G. O. (2000). Mood Disorders, Psychodynamic Aspects. In: H. I. Kaplan, & B. J. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry, Seventh Edition on CD-ROM (14.9)*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Gallese, V., & Goldman, A. (1998). Mirror neurons and the simulation theory of mind-reading. *Trends in Cognitive Sciences*, 2, 493-501.
- Gecele, M., & Francesetti, G. (2007). The Polis as the Ground and Horizon of Therapy. In: G. Francesetti (Ed.), *Panic Attacks and Postmodernity. Gestalt Therapy Between Clinical and Social Perspective*. Milano: FrancoAngeli.
- Gelso, C. J. (2014). A tripartite model of the therapeutic relationship: Theory research, and practice. *Psychotherapy Research*, 24(2), 117-131.
- Gelso, C. J., & Hayes, J. A. (2007). *Countertransference and the therapist's inner experience: Perils and possibilities*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gilroy, P. J., Murra, J., & Carroll, L. (2002). A preliminary survey of counselling psychologists' personal experiences with depression and treatment. *Professional Psychology: Research & Practice*, 33(4), 402-407.
- Glaser, B. G. (1978). *Theoretical sensitivity: Advances in the methodology of grounded theory*. San Francisco, CA: University of California.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago, IL: Aldine.
- Glaser, G. G. (1992). *Basics of grounded theory analysis: Emergence vs. forcing*. Mill Valley, CA: Sociology Press.
- Gold, E. K., Zahm, S. G. (2008). The need for gestalt therapy research. In P. Brownell (Ed.), *Handbook for Theory, Research, and Practice in Gestalt Therapy (27-36)*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Goldfried, M. R. (1995). Toward a Common Language for Case Formulation. *Journal for Psychotherapy Integration*, 5(3), 221-4.
- Goodman, C. R., & Shippy, R. A. (2002). Is It Contagious? Affect Similarity Among Spouses. *Aging & Mental Health*, 6, 266-274.
- Gotlib, I. H., & Robinson, L. A. (1982). Response to depressed individuals: Discrepancies between self-report and observer-rated behavior. *Journal of Abnormal Psychology*, 91, 231-240.
- Grawe, K., Donati, R., & Bernauer, F. (1994). *Psychotherapie im Wandel – Von der Konfession zur Profession*. Göttingen: Hogrefe.

- Green, L. B. (2006). The value of hate in the countertransference. *Clinical Social Work Journal*, 34(2), 187-199.
- Greenberg, E. (2002). Love, admiration, or safety: A system of Gestalt diagnosis of borderline, narcissistic, and schizoid adaptations that focus on what is figure for the client. *Gestalt!*, 6 (3), 393-405.
- Greenberg, L. (2008). Quantitative research. In P. Brownell (Ed.), *Handbook for Theory, Research, and Practice in Gestalt Therapy (64-89)*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Greenberg, L. S. (2006). *Emotion-focused therapy for depression*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Greenberg, L. S. (2007). A guide to conducting a task analysis of psychotherapeutic change. *Psychotherapy Research*, 17(1), 15-30.
- Greenberg, L. S., & Goldman, R. (2007). Case formulation in Emotion-Focused Therapy. In: T. D. Eells (Ed.), *Handbook of Psychotherapy Case Formulation, (379-411)*. New York, London: The Guilford Press.
- Greenberg, L. S., & Watson, J. (2005). *Emotion-focused Therapy for Depression*. Washington D. C.: APA Press.
- Greenberg, L. S., Watson, J., & Goldman, R. (1998). Process Experiential Therapy of Depression. In: L. S. Greenberg, G. Lietaer, & J. Watson. (Eds.), *Handbook of Experiential Psychotherapy: Foundations and Differential Treatment (227-248)*. New York: Guilford.
- Greenberg, L., Rice, L., & Elliott, R. (1993). *Facilitating emotional change: The moment-by-moment process*. New York, NY: Guilford Press.
- Gruetter, T. (2004). Interpersonal Psychotherapy of Depression by Klerman and Weismann. Písenný materiál k přednášce: Špindlerův Mlýn, V. sjezd psychiatrické společnosti ČLS JEP.
- Gurman, A. S., & Lebow, J. L. (2000). Family Therapy and Couple Therapy. In: H. I. Kaplan, & B. J. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry. Seventh Edition on CD-ROM (30.5)*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Gurtman, M. B. (1986). Depression and the response of others: Reevaluating the reevaluation. *Journal of Abnormal Psychology*, 95(1), 99-101.
- Gurtman, M. B., Martin, K. M., & Hintzman, N. M. (1990). Interpersonal reactions to displays of depression and anxiety. *Journal of social and Clinical Psychology*, 9, 256-267.
- Haccoun, D. M., & Laviguer, H. (1979). Effects of Clinical Experience and Client Emotion on Therapists' Responses. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 47(2), 416-418.

- Hammen, C., & Peters, S. D. (1978). Interpersonal consequence of depression: Responses to men and women enacting a depressed role. *Journal of Abnormal Psychology, 87*, 322–332.
- Hardy, G. E., Stiles, W. B., Barkham, M., & Startup, M. (1998). Therapist responsiveness to client interpersonal styles during time-limited treatments for depression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66*(2), 304-312.
- Hatfield, E., Cacioppo, J. L., & Rapson, R. L. (1993). Emotional contagion. *Current Directions in Psychological Sciences, 2*, 96-99.
- Hayes, J. A., & Gelso, C. J. (2001). Clinical implications of research on countertransference: Science informing practice. *Psychotherapy in Practice, 57*(8), 1041-1051.
- Hayes, J. A., McCracken, J. E., McClanahan, M. K., & Hill, C. E. (1998). Therapist perspectives on countertransference: Qualitative data in search of a theory. *Journal of Counseling Psychology, 45*(4), 468-482.
- Hill, C. E., & Knox, S. (2009). Processing the therapeutic relationship. *Psychotherapy Research, 19*(1), 13-29.
- Hirshfeld, R., & Shea, T. (2000). Mood Disorders, Psychotherapy. In: H. I. Kaplan, & B. J. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry, Seventh Edition on CD-ROM*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Höll, K. (2008). Integrative gestalt psychotherapy. In: H. Bartuska, M. Buchsbaumer, G. Mehta, G. Pawlowsky, S. Wieesnagrotzki (Eds.), *Psychotherapeutic diagnostics, (119-122)*. New York, Wien: Springer.
- Homqvist, R., & Armelius, B. (1996). Sources of therapists' countertransference feelings. *Psychotherapy Research, 6*, 70-78.
- Hood, J. C. (2007). Orthodoxy vs. power: The defining traits of grounded theory. In A. Bryant, K. Charmaz (Eds.), *The SAGE handbook of grounded theory* (s. 151–164). London: Sage.
- Horvath, A. O., & Symonds, B. D. (1991). Relation between working alliance and outcome in psychotherapy: A meta-analysis. *Journal of counseling psychology, 38*(2), 139-149.
- Howard, K. I., Orlinsky, D. E., & Hill, J. A. (1969). The therapist's feelings in the therapeutic process. *Journal of Clinical Psychology, 25*(1), 83-93.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. Los Angeles, CA: Sage.
- Charmaz, K. (2009). Shifting the grounds: Constructivist grounded theory methods. In J. M.
- Jaspers, K. (1963). *General Psychopathology (trans. from German by J. Hoenig and M.W. Hamilton)*. Manchester: Manchester University Press.

- Jenaro, C., Flores, N., & Arias, B. (2007). Burnout and coping in human service practitioners. *Professional Psychology: Research and Practice*, 38, 80-87.
- Joiner, T. E. (1994). Contagious depression: Existence, specificity to depressed symptoms, and the role of reassurance seeking. *Journal of Personality & Social Psychology*, 67(2), 287-298.
- Joiner, T. E., & Katz, J. (1999). Contagion of depressive symptoms and mood: Meta-analytic review and explanations from cognitive, behavioral, and interpersonal viewpoints. *Clinical Psychology and Science Practise*, 6, 149-164.
- Joiner, T. E., Jr., & Metalsky, G. I. (1995). A prospective test of an integrative interpersonal theory of depression: A naturalistic study of college roommates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 778-788.
- Joiner, T. E., Jr., Metalsky, G., Gencoz, F. & Gencoz, T. (2001). The Relative Specificity of Excessive Reassurance-Seeking to Depressive Symptoms and Diagnoses Among Clinical Samples of Adults and Youth. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23, 35-41.
- Jonesová, E., & Asen, E. (2004). *Systemická párová terapie a deprese*. Hradec Králové: Konfontace.
- Joyce, P., Sills, Ch. (2011). *Základní dovednosti v gestalt psychoterapii*. Praha: Portál.
- Katz, J., Beach, S. R. H. & Joiner, T. E., Jr. (1999). Contagious Depression in Dating Couples. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 18, 1-13.
- Kimura, B. (2000). *L'entre. Une approche phénoménologique de la schizophrénie*. Grenoble: Editions Jérôme Millon.
- Kimura, B. (2005). *Scritti di psicopatologia fenomenologica*. Roma: Giovanni Fioriti.
- King, D. A., & Heller, K. (1984). Depression and the response of others: A re-evaluation. *Journal of Abnormal Psychology*, 93, 477-480.
- Knop, J., Roubal, J. (2009). Gestalt terapie. In *Praha, Psychologická encyklopedie (B. Baštecká - ed.), Aplikovaná psychologie* (s. 110-114). Praha: Portál
- Koekkoek, B., van Meijel, B., & Hutschemaekers, G. (2006). "Difficult patients" in mental health care: A review. *Psychiatric Services*, 57(6), 795-802.
- Konopásek, Z. (2008). Making thinking visible with Atlas.ti: Computer assisted qualitative analysis as textual practices. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 9(2) Art. 12.
- Kostínková, J. (2009). *Zkušenost ženy v partnerství s mužem nemocným deprezi (Magisterská diplomová práce)*. Brno: MU FSS, Katedra psychologie.
- Kratochvíl, S. (1997). *Základy psychoterapie*. Praha: Portál.
- Kryl, M. (2006). Psychoterapeutické možnosti v léčbě deprese. *Česká a slovenská psychiatrie*, 102(5), 250-255.

- Le Doux, J. (1996). *The emotional brain: The mysterious underpinnings of emotional life*. New York: Simon & Schuster.
- Leichsenring, F. (2001). Comparative effects of short-term psychodynamic psychotherapy and cognitive-behavioral therapy in depression: A meta-analytic approach. *Clinical Psychology Review*, 21, 401-419.
- Levenson, H. (2013). Time-limited dynamic psychotherapy: Working with reactions to chronically depressed clients. In A. W. Wolf, M. R. Goldfried & J. C. Muran (Eds.), *Transforming negative reactions to clients: From frustration to compassion* (pp. 193-220). Washington, DC: American Psychological Association.
- Lorenz, K. (2003) *Takzvané zlo*. Praha: Academia.
- Mackewn, J. (2004). *Gestalt psychoterapie*. Praha: Potrál.
- Macher, J. P., & Crocq, M. A. (2002). Editorial. Dialogues in Clinical Neuroscience. *Pathophysiology of Depression and New Treatments*, 4, 1-2.
- Marks, T., & Hammen, C. L. (1982). Interpersonal mood induction: Situational and individual determinants. *Motivation and Emotion*, 6, 387-399.
- McCann, I. L., & Pearlman, L. A. (1990). Vicarious traumatization: A framework for understanding the psychological effects of working with victims. *Journal of traumatic stress*, 3(1), 131-149.
- McIntyre, M. S., & Schwartz, R. C. (1998). Therapists' differential countertransference reactions toward clients with major depression or borderline personality disorder. *Journal of Clinical Psychology*, 54(7), 923-931.
- McPherson, S., Walker, C., & Carlyle, J. (2006). Primary care counsellors' experiences of working with treatment resistant depression: A qualitative pilot study. *Counselling and Psychotherapy Research*, 6(4), 250-257.
- McWilliams, N. (2011). *Psychoanalytic diagnosis: Understanding personality structure in the clinical process* (2nd ed.). New York, NY: The Guilford Press.
- Melnick, J. (2003). Countertransference and the gestalt approach. *British Gestalt Journal*, 12(1), 40-48.
- Melnick, J., & Nevis, S. M. (1998). Diagnosing in the Here and Now: a Gestalt Therapy Approach. In *Handbook of Experiential Psychotherapy, Foundations and Differential Treatment*. New York: Guilford.
- Mentzos, S. (2000). *Rozumíme sami sobě? Neurotické zpracování konfliktů*. Praha: Lidové noviny.
- Merian, S. D. (1993). The use of gestalt psychotherapy with clients suffering from bulimia. *The British Gestalt Journal*, 2, 125-130.
- Merleau-Ponty, M. (1945). *Phénoménologie de la perception*. Paris: Librairie Gallimard.
- Merton, R.K., Fiske, M., & Kendall, P.L. (1990) *The focussed interview* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage

- Minkowski, E. (1933). *Le temps vécu: études phénoménologiques et psychopathologiques*. Paris: Presses Universitaires de France (it. trans. *Il tempo vissuto*, Einaudi, Torino, 2004).
- Mione, M., & Conte, E. (2004). Postmodernità e relazione educativa: l'età della
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing
- Morgan, D.L. (2001). *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert.
- Murakami, J. (2002). Gender and depression: Explaining the different rates of depression between men and women. *Perspectives in Psychology*, 5, 27–34
- Muran, J. C., & Hunger, C. (2013). Power plays, negotiations and mutual recognition in the therapeutic alliance: „I never met a client I didn't like... eventually“. In: A. W. Wolf, M. R. Goldfried, & J. C. Muran (Eds.), *Transforming Negative Reactions to Clients. From Frustration to Compassion* (23-44). Washington, D. C.: American Psychological Association.
- Najavits, L. M. (2000). Researching therapist emotions and countertransference. *Cognitive and Behavioral Practice*, 7, 322-328.
- Nesse, R. M. (2000). Is Depression an Adaptation?. *Arch Gen Psychiatry*, 57, 14-20.
- Nolen-Hoeksema, S. (1987). Sex differences in unipolar depression: Evidence and theory. *Psychological Bulletin*, 101(2), 259–282.
- Nolen-Hoeksema, S. (2001). Gender differences in depression. *Current Direction in Psychological Science*, 10, 173–176.
- Norcross, J. C. (2002). *Psychotherapy Relationships that Work. Therapist Contributions and Responsiveness to Patients*. London: Oxford University Press.
- Norcross, J. C., Wampold, B., E. (2011). Evidence-Based Therapy Relationships: Research Conclusions and Clinical Practices. In: Norcross, J. C. (Ed.), *Psychotherapy relationships that work. Evidence-Based Responsiveness. Second Edition* (423-429). New York: Oxford University Press.
- Nummenmaa, L., Hirvonen, J., Parkkola, R., & Hietanen, J. K. (2008). Is emotional contagion special? An fMRI study on neural systems for affective and cognitive empathy. *NeuroImage*, 43, 571-580.
- O'Leary, E. (1992). *Gestalt therapy: Theory, practice, and research*. New York: Chapman & Hall.
- Parlett, M. (2005). Contemporary gestalt therapy: Field theory. In A. L. Woldt, & S. M. Toman (Eds.), *Gestalt Therapy. History, Theory, and Practice*. Thousand Oaks: Sage Publications.

- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Paukert, A. L., Pettit, J. W., & Amacker, A. (2008). The role of interdependence and perceived similarity in depressed affect contagion. *Behavior Therapy, 39*, 277-285.
- Pentecost, D., & McNab, S. (2007). Keeping company with hope and despair: family therapists' reflections and experience of working with childhood depression. *Journal of Family Therapy, 29*, 403-419.
- Perls, F., Hefferline, R. F., & Goodman, P. (2004). *Gestalt terapie, Vzrušení lidské osobnosti a její růst*. Praha: Triton.
- Philippson, P. (2001). *Self in Relation*. London: Karnac Books.
- Pine, F. (1985). *Developmental Theory and Clinical Process*. New Haven: Yale University Press.
- Polster, E. (1995). *A Population of Selves*. San Francisco: Jossey Bass.
- Polster, E., & Polster, M. (2000). *Integrovaná Gestalt terapie*. Boskovice: Albert.
- Praško, J. (2005). Psychoterapie a farmakoterapie u afektivních poruch. *Psychiatrie Supplementum, 1*, 13-14.
- Praško, J., & Šlepecký, M. (1995). *Kognitivně-behaviorální terapie depresivních poruch*. Praha: PCP.
- Praško, J., Prašková, H., & Prašková, J. (2003). *Deprese a jak ji zvládat. Stop zoufalství a beznaději*. Praha: Portál.
- Price, J. (1967). The Dominance Hierarchy and the Evolution of Mental Illness. *Lancet, II, 7502*, 243-246.
- Prochaska, J. O., & Norcross, J. C. (1999). *Psychoterapeutické systémy, průřez teoriemi*. Praha: Grada.
- Raboch, J., Anders, M., & Kryl, M. (2006). Depresivní poruchy u dospělých. In: J. Raboch, et al. (Eds.), *Psychiatrie. Doporučené postupy psychiatrické péče II*. Praha: Vademecum pro PC.
- Rahn, E., & Mahnkopf, A. (2000). *Psychiatrie – Učebnice pro studium i praxi*. Praha: Grada.
- Ramseyer, F., & Tschacher, W. (2011). Nonverbal synchrony in psychotherapy: Coordinated body movement reflects relationship quality and outcome. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 79*(3), 284-295.
- Reck, C., & Mundt, C. (2002). Psychodynamic therapy methods in depressive disorders: Pathogenesis models and empirical basis. *Nervenarzt, 73*, 613-619.
- Rehman, U. S., Gollan, J., & Mortimer, A. R. (2008). The marital context of depression: Research, limitations and new directions. *Clinical Psychology Review, 28*, 179-198.

- Reis, S., & Grenyer, B. S. (2002). Pathways to anaclitic and introjective depression. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 75, 445-459.
- Rennie, D. L. (1998). Grounded theory methodology: The pressing need for a coherent logic of justification. *Theory & Psychology*, 8(1), 101-119.
- Rennie, D. L. (2000). Grounded theory methodology as methodical hermeneutic: Reconciling realism and relativism. *Theory & Psychology*, 10(4), 481-502.
- Rennie, D. L., & Fergus, K. D. (2006). Embodied categorizing in the grounded theory method: Methodical hermeneutics in action. *Theory & Psychology*, 16(4), 483-503.
- Rennie, D. L., Phillips, J. R., & Quartaro, G. K. (1988). Grounded theory: A promising approach to conceptualization in psychology. *Canadian Psychology*, 29(2), 139-150.
- Riemann, F. (1999). *Základní formy strachu*. Praha: Portál.
- Righetti, P. L. (2005). *Ogni bambino merita un romanzo. Lo sviluppo del sé dall'esperienza prenatale ai primi tre anni di vita*. Roma: Carocci.
- Rober, P., Elliot, R., Buysse, A., Loots, G., & De Corte, K. (2008). What's on the therapist's mind? A grounded theory analysis of family therapist reflections during individual therapy sessions. *Psychotherapy Research*, 18(1), 48-57.
- Robine, J. M. (2011). *On the Occasion of an Other*. Gouldsboro ME: Gestalt Journal Press. (it. trans. *Il dispiegarsi del sé nel contatto*, FrancoAngeli, Milano, 2011).
- Rook, K. S., Pietromonaco, P. R., & Lewis, M. A. (1994). When are Dysphoric Individuals Distressing to Others and Vice Versa? Effects of Friendship, Similarity and Interaction Task. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 548-559.
- Rosenberg, E. W., & Hayes, J. A. (2002). Origins, consequences, and management of countertransference: A case study. *Journal of Counseling Psychology*, 49, 221-232.
- Rosner, R., Frick, U., & Beutler, L. E. & Daldrup, R. (1999). Course of Depression in Different Psychotherapies. An Application of Hierarchical Linear Models. *Zeitschrift für Klinische Psychologie*, 28(2), s. 112-120.
- Rosberg, J. I., Karterud, S., Pedersen, G., & Friis, S. (2007). An empirical study of countertransference reactions toward patients with personality disorders. *Comprehensive Psychiatry*, 48, 225-230.
- Roubal, J. (2004). Gestalt přístup v terapii deprese. *Konfrontace*, 1, 31-36.
- Roubal, J. (2007a). Depression - A Gestalt Theoretical Perspective. *British Gestalt Journal*, 16(1), 35-43.
- Roubal, J. (2007b). Deprese – diagnóza vztahu. *Psych@som (Psychosomatická medicína)*, 1(1).

- Roubal, J. (2007c). Přehled psychoterapeutických možností u deprese. *Acta psychiatrica postgradualia bohemica*, Praha, Galén, 4, 229-256.
- Roubal, J. (2007d). Psychoterapie deprese: přístup gestalt terapie. *Česká a slovenská psychiatrie*, 103(7), 341-345.
- Roubal, J. (2008). Fenomén bludného kruhu deprese z pohledu pěti psychoterapeutických směrů. *Československá psychologie*, LII(6), 615-624.
- Roubal, J. (2010a). Gestalt terapie. In: Vybíral, Z., Roubal, J. (Eds.). *Současná psychoterapie* (164-194). Praha: Portál.
- Roubal, J. (2010b). Diagnostikování a intervence v gestalt terapii. *Psychoterapie*, 2, 91-98.
- Roubal, J. (2012). The Three Perspectives Diagnostic Model: How Can Diagnostics Be Used In The Gestalt Approach And In Psychiatry Without An Unproductive Competition. *Gestalt Journal of Australia & New Zealand*, 8(2), 21-53.
- Roubal, J., Gecele, M., Francesetti, G. (2013). Gestalt Therapy Approach to Diagnosis. In: Francesetti G., Gecele M., Roubal J. *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact*. Milano: FrancoAngeli, 79-106.
- Řiháček, T., Hytych, R. (2013). Metoda zakotvené teorie. In: Řiháček, T., Čermák, I., Hytych, R. (Eds.). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. (pp.44-74). Brno, Masarykova univerzita.
- Sabar S. (2000). Bereavement, grief and mourning: A gestalt perspective. *Gestalt Review*, 4(2), 152-168.
- Salonia, G. (1989). Dal Noi all'Io-Tu: contributo per un teoria evolutiva del contatto. *Quaderni di Gestalt*, 8/9, 45-54.
- Salonia, G. (1992). Tempo e relazione. L'intenzionalità relazionale come orizzonte ermeneutico della Gestalt Terapia. *Quaderni di Gestalt*, 14, 7-20.
- Salonia, G. (2001a). Disagio psichico e risorse relazionali. *Quaderni di Gestalt*, 32/33, 13-22.
- Salonia, G. (2001b). Tempo e relazione. L'intenzionalità relazionale come orizzonte ermeneutico della psicoterapia della Gestalt. In Spagnuolo Lobb, M. (Ed.), *La Psicoterapia della Gestalt. Ermeneutica e clinica*. Milano: FrancoAngeli.
- Salonia, G. (2007). Social Changes and Psychological Disorders. Panic Attacks in Postmodernity. In G. Francesetti (Ed.), *Panic Attacks and Postmodernity. Gestalt Therapy Between Clinical and Social Perspectives*. Milano: FrancoAngeli.
- Sandler, J., Dare, C., & Holder, A. (1994). *Pacient a analytik*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.

- Segrin, C. (2004). Concordance On Negative Emotion In Close Relationships: Transmission Of Emotion Or Assortative Mating? *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23, 836 – 856.
- Segrin, C., & Abramson, L. Y. (1994). Negative Reactions to Depressive Behaviors: A Communication Theories Analysis. *Journal of Abnormal Psychology*, 103, 655-668.
- Schröder, T. A., & Davis, J. D. (2004). Therapists' experience of difficulty in practice. *Psychotherapy Research*, 14(3), 328-345.
- Siegel, D. J. (2010). *The mindful therapist*. New York: W. W. Norton & Company.
- Siegel, D. J. (2012). *The developing mind: How the relationships and the brain interact to shape who we are* (2nd ed.). New York, NY: The Guilford Press.
- Siegel, S. J., & Alloy, L. B. (1990). Interpersonal Perceptions And Consequences of Depressive-Significant Other Relationships: A Naturalistic Study of College Roommates. *Journal of Abnormal Psychology*, 99, 361-373.
- Sichera, A. (2001). A confronto con Gadamer: per una epistemologia ermeneutica della Gestalt. In M. Spagnuolo Lobb (Ed.), *Psicoterapia della Gestalt (17-41)*. Milano: Ermeneutica e clinica, FrancoAngeli.
- Smith, E. (1985). A Gestalt Therapist's Perspective on Grief. *Psychotherapy Patient*, 2(1), 65-78.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. Los Angeles, CA: Sage.
- Smith, J. A., Flowers, P., & Larkin, M. (2009). *Interpretative phenomenological analysis: Theory, method and research*. Londyn: Sage.
- Spagnuolo Lobb, M. (1990). Il sostegno specifico nelle interruzioni di contatto. *Quaderni di Gestalt*, 10/11, 13-23.
- Spagnuolo Lobb, M. (2001a). From the Epistemology of Self to Clinical Specificity of Gestalt Therapy. In J. M. Robine (Ed.), *Contact and Relationship in a Field Perspective*. L'Exprimerie: Bordeaux.
- Spagnuolo Lobb, M. (2001b). La teoria del sé in psicoterapia della Gestalt. In M. Spagnuolo Lobb (Ed.), *La Psicoterapia della Gestalt. Ermeneutica e clinica*. FrancoAngeli: Milano.
- Spagnuolo Lobb, M. (2002). A Gestalt Therapy Model for Addressing Psychosis. *British Gestalt Journal*, 11(1), 5-15.
- Spagnuolo Lobb, M. (2003a), Creative Adjustment in Madness: A Gestalt Therapy Model for Seriously Disturbed Patients. In M. Spagnuolo Lobb, & N. Amendt-Lyon (Eds.), *Creative License, The Art of Gestalt Therapy (25-31)*. Wien- New York: Springer.

- Spagnuolo Lobb, M. (2003b), Therapeutic Meeting as Improvisational Co-Creation. In M. Spagnuolo Lobb, & N. Amendt-Lyon (Eds.), *Creative License. The Art of Gestalt Therapy (30)*. Wien-New York: Springer.
- Spagnuolo Lobb, M. (2007b). L'adattamento creativo nella follia: un modello terapeutico gestaltico per pazienti gravi. In M. Spagnuolo Lobb, & N. Amendt-Lyon (Eds.), *Il permesso di creare. L'arte della psicoterapia della Gestalt*. Milano: FrancoAngeli.
- Stemberger, G. (2008). Gestalt theoretical psychotherapy. In: H. Bartuska, M. Buchsbaumer, G. Mehta, G. Pawlowsky, S. Wiesnagrotzki (Eds.), *Psychotherapeutic diagnostics (97-108)*. New York, Wien: Springer.
- Stephens, R. S., & Hokanson, J. E. (1987). Responses to depressed interpersonal behavior: Mixed reactions in a helping role. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), 1274-1282.
- Stern, D. N. (1995). *The Motherhood Constellation*. New York: Basic Books.
- Stern, D. N. (1998). *Le interazioni madre-bambino nello sviluppo e nella clinica*. Milano: Raffaello Cortina Editore.
- Stolorow, R. & kol. (1999). *Psicopatologia intersoggettiva*. Urbino: Quattro Venti.
- Strack, S., & Coyne, J. C. (1983). Social confirmation of dysphoria: Shared and private reactions to depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 798-806.
- Strauss, A., Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert.
- Strümpfel, U., & Goldman, R. (2006). Kontaktní gestalt terapie. In J. Cain, & J. Seeman (Eds.), *Humanistická psychoterapie, příručka pro výzkum a praxi, 1. díl (260–298)*. Praha: Triton
- Swanson, C., & Lichtenberg, P. (1998). Diagnosis in Gestalt therapy: A modest beginning. *The Gestalt Journal*, 21, 5–17.
- Thompson, E. (2001). Empathy and consciousness. *Journal of Consciousness Studies*, 8(5-7), 1-32.
- Van Orden, K. A., & Joiner, T. E. (2006). A Role For The Contagion of Emotion? A Comment on Segrin (2004). *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25, 825-832.
- Vavřda, V. (2004a). Psychoanalytická psychoterapie. In: J. Vymětal, J. (Ed), *Obečná psychoterapie (231-253)*. Praha, Grada.
- Vymětal, J. (1997). *Obečná psychoterapie*. Praha: Psychoanalytické nakladatelství.
- Vymětal, J. (2003). *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada.
- Watson, J. C., Gordon, L. B., Stermac, L., Kalogerakos, F., & Steckley, P. (2003). Comparing the effectiveness of process-experiential with cognitive-behavioral

- psychotherapy in the treatment of depression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(4), 773-781.
- Weissman, M. M., & Markowitz, J. C. (2000). Interpersonal Psychotherapy. In: H. I. Kaplan, & B. J. Sadock (Eds.), *Comprehensive Textbook of Psychiatry. Seventh Edition on CD-ROM (30.7.)*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Wheeler, G. (1991). *Gestalt Reconsidered*. New York: Gardner Press.
- Wheeler, G., & McConville, M. (2002). *The Heart of Development. Gestalt Approaches to Working with Children, Adolescents and Their Worlds*. Hillsdale, NJ: Analytic Press/Gestalt Press.
- Williams, D., & Levitt, H. M. (2007). Client's experiences of difference with therapists: Sustaining faith in psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 18(3), 256-270.
- Williams, E. N., & Morrow, S. L. (2009). Achieving trustworthiness in qualitative research: A pan-paradigmatic perspective. *Psychotherapy Research*, 19(4-5), 576-582.
- Williams, E. N., Judge, A. B., Hill, C. E., & Hoffman, M. A. (1997). Experiences of Novice Therapists in Prepracticum: Trainees', Clients', and Supervisors' Perceptions of Therapists' Personal Reactions and Management Strategies. *Journal of Counseling Psychology*. 44(4), 390-399.
- Williams, E. N., Polster, D., Grizzard, M. B., Rockenbaugh, J., & Judge, A. B. (2003). What happens when therapists feel bored or anxious? A qualitative study of distracting self-awareness and therapists' management strategies. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 33(1), 5-18.
- Williams, L. (2006). Spirituality and Gestalt: A Gestalt-Transpersonal perspective. *Gestalt Review*. 10(1), 6-21.
- Winer, D., Bonner, T., Blaney, P., & Murray, E. (1981). Depression and social attraction. *Motivation and Emotion*, 5, 153-166.
- Winnicott, D. W. (1949). Hate in the countertransference. *Int J Psychoanal*, 30, 69-75.
- Wolf, A. W., Goldfried, M. R., & Muran, J. C. (2013). Conclusion and clinical guidelines. In A. W. Wolf, M. R. Goldfried & J. C. Muran (Eds.), *Transforming negative reactions to clients: From frustration to compassion* (pp. 269-282). Washington, DC: American Psychological Association.
- Wolf, A. W., Goldfried, M. R., & Muran, J. C. (2013). Introduction. In A. W. Wolf, M. R. Goldfried & J. C. Muran (Eds.), *Transforming negative reactions to clients: From frustration to compassion* (pp. 3-18). Washington, DC: American Psychological Association.
- Yontef, G. M. (2001). Relational Gestalt Therapy. In J. M. Robine (Ed.), *Contact and Relationship in a Field Perspective*. Bordeaux: L'Expriemerie.

Yontef, G. M. (2005), Gestalt Therapy Theory of Change. In A. L. Woldt, & S. M. Toman (Eds.), *Gestalt Therapy: History, Theory and Practice (81-100)*. Thousand Oaks CA: Sage.

Yontef, G. M. (2006). Gestalt therapy theory of change. In: A. L. Woldt, & S. M. Toman (Eds.), *Gestalt therapy. History, theory, and practice, (81-100)*. Sage Publications, Thousand Oaks.

Yontef, G. (2009). *Gestalt terapie. Uvědomování, dialog a proces*. Praha: Triton.

Zezulka, R. (2013). *Setkání dvou depresí: Zkušenost psychoterapeutek potýkajících se s depresí v terapii depresivních klientů*. Brno: MU FSS, Katedra psychologie.

Zinker, J. (2004). *Tvůrčí přístup v Gestalt terapii*. Brno: Era.

Seznam původních publikací

1. Publikace *in extenso*, které jsou podkladem disertace

a) s impact factorem

ROUBAL, Jan. Fenomén bludného kruhu deprese z pohledu pěti psychoterapeutických směrů. *Československá psychologie*, 2008, LII, č. 6, s. 615-624. (IF = 0,292)

ROUBAL, Jan, ŘIHÁČEK Tomáš. Therapists' in-session experiences with depressive clients: A grounded theory. *Psychotherapy Research*, 2014 (in press) (IF = 1.75)

b) bez impact factoru

FRANCESETTI, Gianni, Michela GECELE a Jan ROUBAL. *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact*. 1. vyd. Milano: FrancoAngeli, 2013. 762 s. Gestalt Therapy Book Series. ISBN 978-88-204-2072-7.

FRANCESETTI, Gianni, Michela GECELE a Jan ROUBAL. Gestalt Therapy Approach to Psychopathology. In Francesetti G., Gecele M., Roubal J.. *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact*. 1. vyd. Milano: FrancoAngeli, 2013. s. 59-76, 18 s. Gestalt Therapy Book Series. ISBN 978-88-204-2072-7.

ROUBAL, Jan, Michela GECELA a Gianni FRANCESETTI. Gestalt Therapy Approach to Diagnosis. In Francesetti G., Gecele M., Roubal J.. *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact*. 1. vyd. Milano: FrancoAngeli, 2013. s. 79-106, 28 s. Gestalt Therapy Book Series. ISBN 978-88-204-2072-7.

FRANCESETTI, Gianni a Jan ROUBAL. Ein gestalttherapeutischer Ansatz bei der Behandlung von Depressionen. *Gestalt therapie. Forum für Gestaltperspektiven.*, Berlin: Deutsche Vereinigung für Gestalttherapie e.V., 2013, roč. 2013, č. 1, s. 3-33. ISSN 0933-4238.

FRANCESETTI, Gianni a Jan ROUBAL. Gestalt Therapy Approach to Depressive Experiences. In Francesetti G., Gecele M., Roubal J.. *Gestalt Therapy in Clinical*

Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact. 1. vyd. Milano: FrancoAngeli, 2013. s. 433-459, 27 s. Gestalt Therapy Book Series. ISBN 978-88-204-2072-7.

FRANCESETTI, Gianni, Michela GECELE a Jan ROUBAL. Psychopathologie - ein gestalttherapeutischer Ansatz. *Gestalt Zeitung*, Frankfurt am Main: Gestalt-Institut Frankfurt, 2013, roč. 27, s. 27-36.

ROUBAL, Jan. The Three Perspectives Diagnostic Model: How Can Diagnostics Be Used In The Gestalt Approach And In Psychiatry Without An Unproductive Competition. *Gestalt Journal of Australia & New Zealand*, 2012, roč. 8, č. 2, s. 21-53. ISSN 1834-5298.

ROUBAL, Jan. *La dépression. Une perspective théorique gestaltiste*. Saint Romain la Virvée: Institut Francais de Gestalt-thérapie., 2010. s. 3-35, 32 s.

ROUBAL, Jan. Gestalt terapie. In *Vybíral, Z., Roubal, J. (Eds.). Současná psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 164-194, 31 s. 615.8 – Psychoterapie. ISBN 978-80-7367-682-7.

ROUBAL, Jan. Komentář (gestalt terapie) ke kazuistice V (psychoanalýza). In *Vybíral, Z., Roubal, J. (Eds.). Současná psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 420-421, 2 s. 615.8 – Psychoterapie. ISBN 978-80-7367-682-7.

ROUBAL, Jan. Kazuistika III (gestalt terapie). In *Vybíral, Z., Roubal, J. (Eds.). Současná psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 392-401, 10 s. 615.8 – Psychoterapie. ISBN 978-80-7367-682-7.

ROUBAL, Jan. Diagnostikování a intervence v gestalt terapii. *Psychoterapie*, Brno: FSS MU, 2010, roč. 2010, č. 2, s. 91-98. ISSN 1802-3983.

KNOP, Jan a Jan ROUBAL. Gestalt terapie. In *Praha, Psychologická encyklopedie (B. Baštecká - ed.), Aplikovaná psychologie, s. 110-114, 2009*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 110-114, 5 s. Aplikovaná psychologie. ISBN 978-80-7367-470-0.

ROUBAL, Jan. Proces diagnostikování v terapeutickém vztahu. *Psychoterapie*, Brno: Masarykova Univerzita, 2008, roč. 2, č. 1, s. 12-16. ISSN 1802-3983.

ROUBAL, Jan. Fenomén bludného kruhu deprese z pohledu pěti psychoterapeutických směrů. *Československá psychologie*, 2008, LII, č. 6, s. 615-624. ISSN 0009-062X.

ROUBAL, Jan. Deprese, diagnóza vztahu. *Psych@Som (Psychosomatická medicína)*, 2007, I/2007, č. 1, s. 26-28. ISSN 1214-6102.

ROUBAL, Jan. Je deprese nakažlivá? In *Sborník z 1. české konference gestalt terapie*. 2007. s. 61-64, 3 s.

ROUBAL, Jan. Přehled psychoterapeutických možností u deprese. In *Acta psychiatrica postgradualia bohemica*. 1. vyd. Praha: Galén, 2007. s. 231-256, 26 s. ISBN 978-80-7262-407-2.

ROUBAL, Jan. Depression - A Gestalt Theoretical Perspective. *British Gestalt Journal*, 2007, roč. 16, č. 1, s. 35-43. ISSN 0961-771X.

ROUBAL, Jan. Psychoterapie deprese: přístup gestalt terapie. *Česká a slovenská psychiatrie*, Praha: ČLS JEP, 2007, roč. 103, č. 7, s. 341-345. ISSN 1212-0383.

ROUBAL, Jan. Gestalt přístup v terapii deprese. *Praktický lékař*, 2006, roč. 85, č. 2, s. 118 do s. 120. ISSN 0032-6739.

ROUBAL, Jan. Gestalt přístup v terapii deprese. *Konfrontace - časopis pro psychoterapii*, Hradec Králové, 2004, roč. 15, č. 1, s. 31-36. ISSN 862-8971.

2. publikace *in extenso* bez vztahu k tématu disertace

a) s impact factorem

ČEVELÍČEK, Michal, Roman HYTYCH a Jan ROUBAL.
Představení vybraných modelů psychoterapeutické formulace
případu. *Československá Psychologie/Czechoslovak Psychology*,
Academia, 2013, roč. 57, č. 5, s. 447-460. (IF = 0,292)

b) bez impact factoru

BOLEK, Tomáš a Jan ROUBAL. Intuice: Teoretický rámec a kvalitativní výzkum využívání intuice v práci gestalt terapeutů. *Psychoterapie*, Masarykova univerzita, 2014, roč. 8, č. 1, s. 23-32. ISSN 1802-3983.

ROUBAL, Jan a Elena KŘIVKOVÁ. Kombinace psychoterapie a užívání psychiatrických léků z pohledu gestalt terapie. *Psychoterapie*, Brno: Masarykova Univerzita, 2013, roč. 7, č. 1, s. 31-40. ISSN 1802-3983.

ROUBAL, Jan a Elena KŘIVKOVÁ. Combination of Gestalt Therapy and Psychiatric Medication. In Francesetti G., Gecele M., Roubal J.. *Gestalt Therapy in Clinical Practice. From Psychopathology to the Aesthetics of Contact*. 1. vyd. Milano: FrancoAngeli, 2013. s. 161-183, 23 s. Gestalt Therapy Book Series. ISBN 978-88-204-2072-7.

ZÍTKO, Miroslav a Jan ROUBAL. Pojetí integrace v psychoterapii u psychoanalytiků. *Psychoterapie*, Brno: FSS MU, 2012, roč. 6, č. 1, s. 42-51. ISSN 1802-3983.

VYBÍRAL, Zbyněk a Jan ROUBAL. Dnešní psychoterapie. In *Současná psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. s. 30-44, 15 s. 615.8 – Psychoterapie. ISBN 978-80-7367-682-7.

VYBÍRAL, Zbyněk a Jan ROUBAL. *Současná psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 744 s. 615.8 – Psychoterapie.

ŘIHÁČEK, Tomáš, Roman HYTYCH a Jan ROUBAL. Jedinečnost v psychoterapii: připravovaný výzkum Výcviku integrace v psychoterapii. In *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IX. Individualita a jedinečnost v kvalitativním výzkumu*. Brno: Psychologický ústav AV ČR, 2010. s. 355-361, 385 s. ISBN 978-80-86174-17-4.

ROUBAL, Jan. Experiment: A Creative Phenomenon of the Field. *Gestalt Review*, USA: Gestalt International Study Center, 2009, roč. 13, č. 3, s. 263-276. ISSN 1084-8657.

ROUBAL, Jan. Použití experimentu v gestalt terapii. *Psychoterapie*, Brno: Masarykova Univerzita, 2007, roč. 2007, č. 1, s. 6-11. ISSN 1802-3983.

ROUBAL, Jan. Mýty o gestalt terapii. *Konfrontace - časopis pro psychoterapii*, Hradec Králové, 2003, roč. 14, č. 3, s. 132. ISSN 862-8971.

Celkový kumulativní impact factor = 2.334

Poznámky

